

правової системи ,згідно внутрішнім переконанням, через почуття обов'язку по відношенню до права, держави і суспільства взагалі.

Зрозуміло, що реалізація викладених технологій справа не механічна, а творча. Впровадження їх в практику виховної роботи забезпечить формування правосвідомості, допоможе розвинути почуття громадянськості, людської гідності, здатність усвідомити своє місце в суспільстві та державі.

Список літератури:

1. Головченко В.В., Неліп Г.І. "Правове виховання учнівської молоді: Питання методології та методики." — К.: Наук, думка, 1993.;

2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи :Навч.посіб.- К.:Знання, 2005.І

3. Правове виховання учнів: Метод.посібник.Авт. укл.М.М.Фіцула.-К.:ІЗМН,1997.

4. Федик Є.Формування правової культури студентів-юристів.- Львів,1996.

Єрмакова Н.О.

(Київський національний педагогічний
університет ім. М.П.Драгоманова)

Дослідження вікових особливостей вибіркової довіри до себе в юнацькому віці

Україна початку ХХІ ст. продовжує класифікуватися науковцями як перехідне до демократичного суспільство, в якому трансформуються базові цінності, оновлюються соціальні та економічні орієнтири. В умовах загальної нестабільності, тотальної аномії (почуття відсутності норм, стану ціннісного та нормативного безладу), негативно впливаючих на масову свідомість сучасних українців [2], особливої актуальності набуває формування у підростаючого покоління конструктивної установки довіряти собі.

Довіра до себе розглядається нами як феномен самосвідомості особистості, соціальна установка, котра існує в єдності з довірою

до світу і проявляється у переживанні самоцінності, самоприйняття і самоприхильності людини у різних сферах життя. Вибірковість є формально-динамічним показником цього особистісного утворення. Вона проявляється у визначенні суб'єктивної значущості певної сфери життя, певної ситуації, в яку людина активно включена [3, с.171].

В юнацькому віці перехід до нової соціальної позиції – „дорослого” – вимагає від особистості формування чітко визначених життєвих орієнтирів, ставить її перед необхідністю зробити певні відповідальні вибори. Т.М. Титаренко підкреслює значущість їх наслідків для подальшого життя: „Вибори, які робить молода людина в молоді роки, багато в чому обумовлюють траєкторією її подальшого життя, рівень самореалізації, майбутні життєві успіхи та поразки” [1, с.5]. Т.П. Скрипкіна емпірично довела вірність теоретичного принципу, що „радіус саморозповсюдження” кожної особистості в конкретній сфері життєдіяльності залежить від її довіри до себе [3].

У ролі психодіагностичного інструментарію дослідження вікових особливостей вибіркової довіри до себе у юнацькому віці нами була використана методика Т.П. Скрипкіної „Рефлексивний опитувальник рівня довіри до себе” [3, с.172-173]. Експериментально-дослідною роботою було охоплено 247 респондентів юнацького віку: 87 студентів першого та другого курсів Сумського державного університету, 78 студентів Української Академії банківської справи (м. Суми) та 82 студенти Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка. Аналіз показав, що високий рівень довіри до себе у сімейній сфері характерний для 35,00% 17-18-річних студентів та 32,28% 18-19-річних. Протилежна тенденція – низький рівень вибіркової довіри у даній сфері – відзначається у 24,17% та 21,26% досліджуваних. До половини респондентів (відповідно 40,83% та 46,46%) знаходяться на середньому рівні довіри до себе у сімейній сфері, для якого характерне переживання емоційної відчуженості та провини за власну відстороненість у сімейних стосунках. Тривожною є негативна вікова динаміка на цьому рівні довіри до себе. Пояснити, на нашу думку, це можна тим, що в

юнацькому віці активно відбувається процес деідеалізації батьків, відокремлення від батьківської сім'ї та відсутністю стійких особистих поглядів на цінність сім'ї.

Найнижчий показник високого рівня довіри до себе в порівнянні з іншими трьома сферами зафіксований в інтимній сфері (взаємини з товаришем, подругою): 23,33% (I курс) та 24,70% (II курс) студентів. Протилежна тенденція – низький рівень – характерна відповідно для 36,67% та 33,86% респондентів. Для цих двох рівнів інтимної сфери актуальна незначна позитивна тенденція. На середньому рівні практично відсутня і позитивна, і негативна тенденція (40,00% та 40,08%). Пояснити це, на нашу думку, можна високою амбівалентністю (одночасною суперечливою двоїстістю) довіри до себе у цій сфері: протилежні цінності рівні за силою, що знижує здатність особистості до їх інтеграції. Найвищі показники за вибірковою довірою до себе виявлені у навчальній сфері: високий рівень – 41,67% 17-18-річних та 45,67% 18-19-річних досліджуваних. Протилежна тенденція – низький рівень – відповідно характерна для 31,00% та 31,50%. Середній рівень (28,33% та 23,83%) найменше представлений у навчальній сфері порівняно з іншими трьома сферами. Отже, довіра до себе є найвищою в даній сфері для обох вікових виборок. Пояснити це можна професійним самовизначенням, розвинутих вмінням пошуку нових знань та ефективним засвоєнням готових.

Високі показники за вибірковою довірою до себе виявлені і у соціальних контактах – високий рівень у 38,33% та 44,09% досліджуваних. Низький рівень спостерігається лише у 22,50% та 18,11% респондентів. Ця позитивна тенденція, на нашу думку, може бути пояснена психологічними особливостями юнацького віку – розширенням та відкритістю кола спілкування, покращенням його якості. Проте тривожним є те, що майже третина досліджуваних (34,17% - студентів I і 37,8% – II курсу) знаходиться на середньому рівні, для якого характерні переживання відчуженості та відстороненості у соціальних контактах.

Отже, результати експериментального дослідження вказують на сензитивність становлення вибіркової довіри до себе у юнацькому віці. Виявлені тенденції обумовлюють необхідність

побудови та реалізації цілеспрямованої психокорекційної роботи зі студентами у даному напрямку.

Список літератури:

1. Особистісні кризи студентського віку: Зб. наук. ст. /За ред. Т.М. Титаренко. – Луцьк: "Вежа": Волин. Держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2001. – 112 с.
2. Паніна Н. Молодь України: структура цінностей, соціальне самопочуття та морально-психологічний стан за умов тотальної аномії //Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – № 1. – С. 5-26.
3. Скрипкина Т.П. Психология доверия: Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Академия, 2000. – 264 с.

Сидорчук Н. С.
(ЛНУ ім. І. Франка)

Людина в культурі: перспективи перехідного суспільства

Аналізуючи сучасне українське суспільство, більшість вітчизняних вчених у своїх дослідженнях приділяють особливу увагу трансформаціям, що відбуваються в політичній та економічній сферах. Однак визначальним чинником цих перетворень є людина, і, зокрема, її діяльність в культурі, яка виступає засобом інтеграції всього суспільства.

Поняття "перехідне суспільство" характеризує перш за все суспільно-політичні зміни в країнах, що належали до соціалістичного табору, до яких відносилась і Україна. Недавнє тоталітарне минуле залишило по собі пережитки старої системи, проте, чи не найбільша проблема лежить в духовно-культурній площині суспільства – в сфері думки, як ментальної властивості людей, що визначає характер соціально-історичного процесу.

Так званий "перехід" потребує переосмислення існуючого стану суспільства, шляхом грамотного соціального мислення громадян і невтомної праці свободи. Адже те, що в дійсності здається соціальними ролями та масками, насправді є драмою людської душі і передбачає можливість руху в душі. Праця